

తనకు పిల్లలు లేని కారత తీర్చుకొనేందుకు మా అమ్మ ఓ రోజు నన్నీ భూమీద పడేసింది. లేకలేక పుట్టానేమో అమిత గారాబంగా, కష్టమంటే ఏమిటో తెలియకుండాపించారు అమ్మా నాన్న గోరుముద్దులు తిసిపించి, పెంచి పెద్దచేసి అయిదో వుట్టినరోజు ఆర్యాటంగా చేసి మేళ తాళాలతో నన్ను ఊళ్ళో ఎలిమెంటరీ స్కూలులో చేర్పించారు-

చేతులరిగేలా అక్షరాలు దిద్దించి "కాకి 'కా.'కా' అనును" - "అవు 'అబా!' అనును" అని నేర్పించి, దేశానికి ఎల్లలు పటంలో చూపించి నువ్వు గాంధీ - నెహ్రూ అంతటివాడివవుతావని దీవించి, అయిదో తరగతి పాఠ్యపుస్తకాన్ని టి.సి. ఇచ్చారు మా ఊరి పంతులయ్య.

స్వాంతు వేసుకొని పక్క ఊరికి వెళ్ళి ఫస్టుఫారంలో చేరే అవకాశం వచ్చింది -

కనిష్ఠుడు చెక్కించిన శిలాల గురించి, అశోకుడు నాటించిన చెట్ల గురించి, గజనీమహమ్మద్ దండ యాత్రల గురించి, విజయనగర సామ్రాజ్య పతనాన్ని గురించి చెప్పి, ప్రపంచ పటంలో విశాల భారతావనిని చూపి, ఇక్కడ నీ చదువు పూర్తయిందని సర్టిఫికేట్ ఇచ్చారు పక్క ఊరి హైస్కూల్ హెడ్ మాస్టరుగారు-

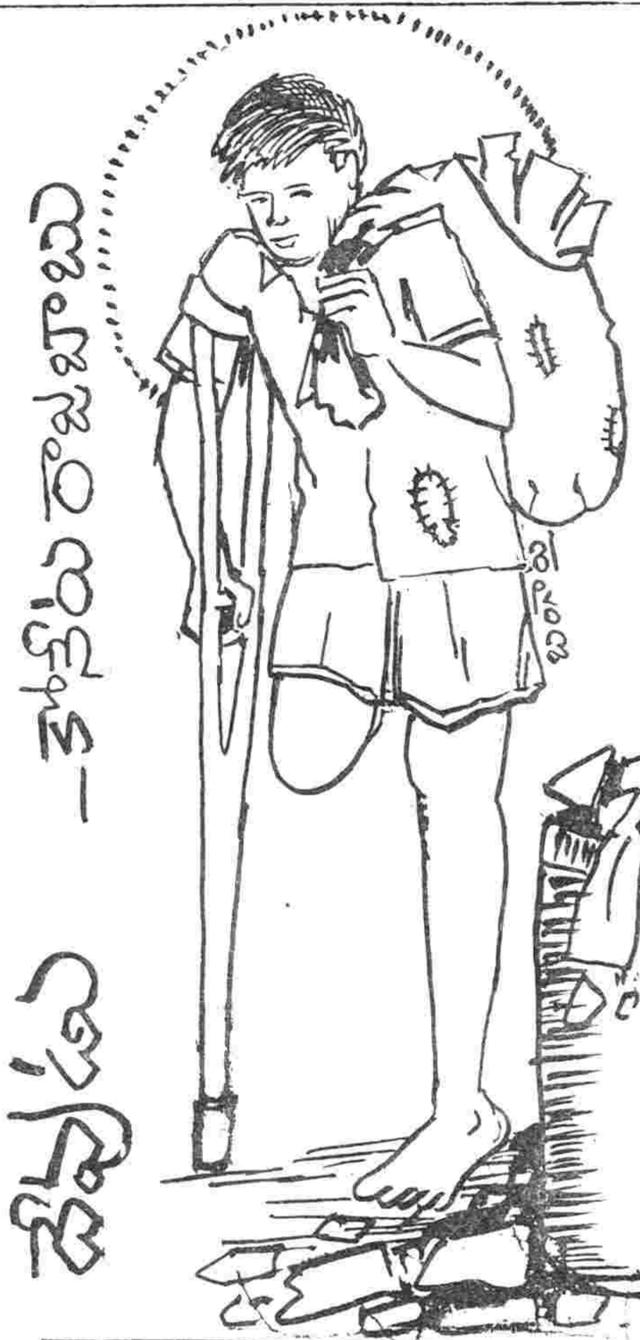
సైకిలు పోయి స్కూటరు వచ్చింది - స్కూలుకు గుడ్ బై చెప్పి కాలేజీలో చేరాను -

జీతాలు పెంచమని లెక్కరల్ల బండ్, పరీక్షలు ఉండకూడదని విద్యార్థుల ధర్మాలు, నాయకత్వ మార్పు కోసం రాజకీయ నాయకులు స్పష్టించిన మతకలహాలతో పోయిన రోజులు పోగా మిగతా రోజుల్లో న్యూటను సిద్ధాంతం గురించి, వానపాము ఆహార సంపాదన గురించి, కష్ట సంతానాభివృద్ధి గురించి చెప్పి ఒక కుభ ముహూర్తాన నీకు డిగ్రీ వచ్చేసిందన్నారు పక్క సీటీ కాలేజీ ప్రెసిపాల్ గారు-

"మాస్టరు డిగ్రీ అంటే మాటలు కాదు - చదువుకొనాలి" అని చెప్పి నున్న ఊళ్ళో ఒక ఎకరం అమ్మించి, దొనేషను కట్టించుకొని ఇక్కడ ప్రాఫెసర్లు ఉండరు - మీరే చదువుకోవాలని చెప్పి కళ్ళు మూసి తెరిచేలోపు మాస్టరు డిగ్రీ చేతిలో పెట్టారు మరో రాష్ట్రంలోని యూనివర్సిటీవారు.

అందంగా అచ్చుగుద్దిన ఆ సర్టిఫికేట్ ను ఫేవరేట్ హీరో నటించిన సినిమాలాగా పది సార్లు చూసి ఆనందపడి, కనీసం ఆఫీసరు ఉద్యోగమన్నా రాక పోతుందా అని, అప్లికేషన్లు పెడుతూ, చలానాలు కడుతూ, ఇంటర్వ్యూలకు వెడుతూ రెండేళ్ళు గడిపాను - మరో రెండేకరాలు అమ్మేశాము -

అమ్మ ఒంటి మీద నగలు కరిగిపోయి, ఒంటో

కష్టమంటే ఏమిటో తెలియకుండాపించారు అమ్మా నాన్న

శక్తి కూడా నశించిపోయింది -
 గుమాస్తా ఉద్యోగం కోసం గుమ్మం గుమ్మం తిరుగుతూ మరో ఏడాది గడిచిపోయింది - మరొక ఎకరం అమ్మేశాము.
 నాన్నకు 'క్యాన్సరు' అన్నారు - అవసరాలు పెరిగాయి -
 కడుపునింపుకోటానికి కాకపోయినా కన్నవాళ్ళను రక్షించుకొనేందుకు వ్యూసు ఉద్యోగమన్నా దొరుకు తుందేమోనని ప్రయత్నాలు మొదలుపెట్టాను -
 "నువ్వు పోస్టు గ్రాడ్యుయేట్ ఏ" దీనికి పనికిరావన్నారు -
 నీకు మంత్రిగారి రికమండేషను లేదన్నారు. మేము అడిగిన డబ్బు కట్టగలవా?" అన్నారు -
 కనీసం నువ్వు ఆడదానివెనా బాగుండేదన్నారు ఫైవ్ స్టార్ హోటల్లో పార్టీ ఇవ్వగలవా?" అన్నారు ఏదీ చెయ్యలేని నాకు ఉద్యోగం ఇవ్వటానికి ఏ చట్టమూ ఒప్పకోదన్నారు -
 వాళ్ళను సుఖపెట్టలేని నన్ను చూసి అమ్మా - నాన్న జాలిపడి ఓ రోజు ఆత్మహత్య చేసుకున్నారు మిగిలిన ఆరెకరం అమ్మెస్తే వాళ్ళ అంత్యక్ర

యలు, కర్మలు జరిపించి వీటికి కర్తనైన నేను రోడ్డున పడ్డాను -
 మాసిన గడ్డం -
 మాసిన బట్టలు -
 ఆకలి పొట్ట -
 ఇవే నా ప్రస్తుత ఆస్తి -
 జీవితం మీద విరక్తితో ఓ రోజు ఓ చెట్టు కింద పండుకున్నాను - వికలాంగుడైన ఒక బాలుడు అక్కడికి వచ్చాడు - సుమారు 12 సంవత్సరాలుంటాయ్ - వాడి పేరు సత్యమట - చేతిలో ఉన్న పొట్లం ఊడదీశాడు తినటానికి - ఎదురుగా ఉన్న నన్ను చూసి "ఏం! అన్నా! అన్నం తింటావా?" అన్నాడు -
 నేను అపటికి భోజనం చేసి వారం రోజులు - తినాలనే ఉంది - కానీ అభిమానం అడ్డు వచ్చింది - తిన్నానని అబద్ధమాడాను - "కనీసం 'టీ' అయినా తాగు" అంటూ పక్క బంకులో ఒక 'టీ' తెచ్చి నాకిచ్చాడు - మరుక్షణంలో అత్యీయం దయ్యాడు -
 సత్యం ఎన్నో జీవిత సత్యాలను చెప్పాడు - సోమరిగా బతకకూడదన్నాడు -
 కష్టపడి ఏ పని చేసుకున్నా తప్పలేదన్నాడు - పదిమంది పనికిరావని పారేసే చిత్తు కాగితాలు ఏరుకొని అమ్ముకొని బ్రతుకుతాడట -
 మరుసటి రోజు సత్యం నాకు ఒక పాత గోవి సంచీ పెట్టుబడి పెట్టాడు. ఆ రోజు నేనూ చిత్తు కాగితాలు ఏరాను - అందులో ఎంతో మంది పనికిరావని పారేసిన యూనివర్సిటీ వారిచ్చిన సర్టిఫికేట్లున్నాయ్ - కనిష్ఠుడు చెక్కించిన శిలాల గురించి వ్రాసిన గ్రంథాలున్నాయ్ - అశోకుడు నాటించిన చెట్ల గురించి జరిపిన పరిశోధనా గ్రంథాలున్నాయ్ - చీటికీ మాటికీ బండ్లు జరపమని ప్రజలను రెచ్చగొడుతూ వివిధ రాజకీయ పార్టీలు ప్రజలను రెచ్చగొట్టే కరపత్రాలూ వున్నాయ్ -
 నేను ఏరిన కాగితాలు సత్యమే అమ్ముకొచ్చాడు - మూడు కొత్త పది రూపాయల నోట్లు నా చేతిలో పెడుతూ "ఇదిగో అన్నా - ఈ రోజు నీ సంపాదన" అన్నాడు -
 నా కళ్ళు చెమర్చినయ్ -
 ఏ విద్యాసంస్థా నేర్పని పాఠాలు సత్యం నాకు నేర్పాడు! ఏ మహానుభావుడూ చూపని దయాదాక్షిణ్యాలు వాడు నాపై చూపాడు -
 వాడికి డిగ్రీలు లేవు - సమాజంలో హోదా లేదు -
 కానీ, తోటి మానవుణ్ణి ఆదుకునే మానవత్వం మెండుగా వుంది -
 వాడు వికలాంగుడు - కానీ గొప్ప దయామయుడు -
 అందుకే వాడే నా దేవుడు!